

УДК 796

DOI: 10.15587/2313-8416.2019.168574

РОЗВИТОК СПОРТИВНО-РЕКРЕАЦІЙНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

© Н. О. Александрович, Н. В. Скіндер, О. П. Огурцова, І. П. Торянік, Т. А. Тетеріна

Дана стаття присвячена розгляду розвитку спортивно-рекреаційного туризму, соціального аспекту туристичної діяльності та питанню культурного туризму в Україні, що знайшли своє відображення у наукових дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців у сфері розвитку спортивно-рекреаційного туризму. Метою статті є аналіз розвитку сфери туризму на ринку туристичних послуг. Для отримання результатів дослідження використано такі методи наукового дослідження: теоретичний аналіз наукових літературних джерел, синтез, узагальнення, порівняння. На основі дослідження визначено чинники, що стають перешкодами на шляху розвитку туристичного сектора

Ключові слова: спортивний туризм, рекреація, рекреаційний туризм, вітчизняний туризм, відпочинок, туристична діяльність

1. Вступ

Актуальним питанням досліджень розвитку спортивно-рекреаційної складової туристичної галузі на ринку послуг, є питання розвитку інфраструктури рекреаційних територій країни. Оскільки розвиток туристично-рекреаційних комплексів є важливим чинником економічного та соціального розвитку держави, дослідження аспектів розвитку цього напрямку на території України залишаються актуальним напрямом досліджень сьогодення. Однією з найпоширеніших форм дозвілля сучасного суспільства залишається туристична діяльність, яка відіграє значну роль в соціокультурному розвитку особистості. Під час туристичних подорожей та походів, туристи мають змогу ознайомитися з мовними, культурними та національними особливостями регіонів.

Подолання негативних тенденцій щодо відвідуваності території держави та поживлення розвитку туризму в Україні можливе шляхом використання інноваційної складової туристичної індустрії, використання нововведень, що сприятиме активізації різнобічного розвитку соціуму.

Розвиток спортивно-рекреаційної сфери в галузі туризму повинен функціонувати таким чином, щоб створювати більший потік відвідуваності іноземних туристів та сприяти розвитку внутрішнього туризму різних регіонів країни з метою покращення як зовнішньоекономічного так і соціального розвитку держави. Тому дослідження аспектів розвитку туристичного сектору на території України залишається актуальним на сьогодні.

2. Літературний огляд

Згідно з аналізом інфраструктури спортивно-оздоровчої сфери України та принципами функціонування спортивно-оздоровчих підприємств в регіонах, розроблено цільові програми що до особливостей розвитку туризму, рекреаційно-туристичних комплексів та матеріально технічної бази спорту[1] розвитку знайшли своє відображення у наукових працях вітчизняних науковців. Проте питання соціокультурного, мовного, спортивно-рекреаційного туризму, принципи розвитку туристичної діяльності на території

України потребують подальшого аналізу та дослідження.

Рекреаційна діяльність полягає у відпочинку, туризмі, фізкультурі і спорті, оскільки є частиною соціальної і трудової діяльності життя.

У той же час, рекреаційний туризм є формою активного відпочинку у рамках фізичної рекреації з деякими обмеженнями щодо фізичних навантажень. Збільшення фізичних навантажень відповідає особливостям спортивного туризму.

Спортивно-оздоровчий туризм за своєю сутністю – спосіб життя значного кола суспільства, для якої туризм служить ефективним засобом фізичного оздоровлення [2] в наслідок обмеження фізичних навантажень з поєднанням прогулянок, подорожей, інтелектуальних та розвиваючих ігор, культурного розвитку.

До числа рекреаційних зон відносяться навчально-туристські та екологічні стежки, марковані траси, будинки відпочинку, пансіонати, об'єкти фізичної культури і спорту, туристичні бази, кемпінги, яхт-клуби, туристично-оздоровчі табори [3] та ін.

Відповідно, залежно від умов і засобів пересування найбільш розповсюдженими є такі форми рекреаційно-оздоровчого туризму, як пішохідний водний, велосипедний, лижний кінний [4].

Природою створені окремі частини річок для водних мандрівок – притоки Дунаю, Дністра, Дніпра. Територія Карпат наділена ідеальними умовами для пішохідного туризму.

Гірський туризм поступово починає перетворюватися на один з найпопулярніших видів активного відпочинку. Нині найпопулярніші місцевості для розвитку гірськолижного курорту знаходяться в Карпатах: Буковель, Яблуниця, Славське, Драгобрат та ін. [5].

3. Мета і завдання дослідження

Мета дослідження – проаналізувати роль розвитку рекреаційного туризму в Україні, як засобу соціокультурного, мовного та оздоровчого аспекту розвитку суспільства.

Для досягнення мети були поставлені такі завдання:

1. Розглянути основні аспекти розвитку спортивно-рекреаційного туризму.
2. Проаналізувати особливості розвитку спортивно-рекреаційного туризму в Україні.
3. Виявити стимулюючі засоби розвитку спортивно-рекреаційного туризму в Україні.

4. Зміст спортивно-рекреаційної діяльності у туризмі

Туризм походить від французького «tourisme» – прогулянка, подорож – подорожі у вільний час пов'язані з від'їздом за межі постійного проживання; один з видів активного відпочинку, який поєднує відновлення продуктивних сил людини з оздоровчими, пізнавальними, спортивними та культурними розважальними цілями. Туризм складає частину фізичної культури і спорту, оскільки він служить проявом здорового способу життя, розвитку, досконалістю і збереженню фізичної працездатності і всебічній підготовці [6].

Однією із вагомих складових розвитку вітчизняного туризму, є створення туристично-спортивних, туристично-оздоровчих та туристично-рекреаційних комплексів, які є базовими елементами туристичної діяльності. Рекреаційно-спортивні об'єкти відіграють першочергову роль на регіональному ринку туризму, як засобу соціально-культурного, мовного, пізнавального та оздоровчого аспекту туристичної діяльності. Однак недостатній розвиток сервісу, інфраструктури та матеріальної бази туристичних об'єктів створюють низку проблем, що сприяють зниженню конкурентоспроможності вітчизняного спортивно-рекреаційного туризму в Україні. В наслідок чого багато співвітчизників надають перевагу іноземним поїздкам.

Недостатній розвиток регіональної туристичної галузі обумовлений непропорційним розвитком економічної складової у зв'язку з низьким рівнем фінансування туристичних об'єктів і переходу їх до приватної власності, не ефективним та не раціональним використанням рекреаційних територій. Вагомою проблемою яку можна виділити на сьогодні, є переважання об'єктів інфраструктури минулих часів з низьким рівнем комфорту.

Але зараз головною проблемою недостатнього функціонування туристичних послуг стає соціально-економічна ситуація та воєнний конфлікт що розгорнувся на території держави, та недостатній рівень рекламної інформації щодо спортивно-рекреаційних зон України. Це призводить до зниження потоків іноземних туристів й відсутності змін в економічній, соціально-культурній сфері розвитку індустрії туризму та створення позитивного іміджу країни.

Але ж не дивлячись на це, Україна має значний потенціал для розширення міжнародного співробітництва в галузі туристично-рекреаційної діяльності.

Поняття «рекреація» характеризує не тільки процес і заходи щодо відновлення сил людини, але і той простір, в якому це відбувається. Таким чином, рекреація – це процес відновлення фізичних, духовних і нервово-психічних сил людини, який забезпечується системою заходів і здійснюється у вільний від роботи час на спеціалізованих територіях [7].

Зміст спортивно-рекреаційної діяльності складає, зайнятість що сприяє відновленню знижених функцій організму, профілактики несприятливих впливів навколишнього середовища на організм людини, що призводить до зниження резервів організму. Заняття рекреаційно-оздоровчого типу дуже різноманітні. До них можна віднести купання у водоймищах, прогулянки, повітряні та сонячні ванни, ігри, збирання грибів, ягід, рибалка, полювання, та ін.

В Україні існують усі передумови для розвитку галузі спортивно-рекреаційного туризму. Про це свідчить географічне положення країни, сприятливі кліматичні умови, різноманітність рельєфних маршрутів та історико-культурна спадщина.

Для багатьох країн світу цей вид туризму є найбільш поширеним і масовим. Для його розвитку необхідні рекреаційні ресурси, які складають важливу частину природного потенціалу регіону. Крім цього, їх роль у формуванні та розвитку сучасного туризму в регіоні постійно підвищується, особливо з еколого-географічної точки зору [8].

Важливою перешкодою до розвитку спортивно-рекреаційної галузі стає недостатнє застосування електронних новітніх технологій для визначення маршруту, вартості послуг транспортних компаній та довідкової інформації щодо вартості послуг які надаються на території рекреаційної зони.

Розвиток рекреаційного потенціалу туристичної галузі сприяє розвитку, виховання дбайливого ставлення до природи і культурній спадщині, взаєморозуміння та взаємоповаги між народами та націями [2].

У соціальному житті країни значну роль відіграє саме вітчизняний туризм, бо такий вид туризму сприяє зростанню зацікавленості держави в подальшому, всебічному розвитку цієї галузі, духовному й культурному зростанні, поліпшенні соціокультурної складової, емоційних й пізнавальних потреб населення. Саме у сфері туризму, людина має можливість до самореалізації, самовдосконалення.

Актуальним є подальша побудова лінії здорового способу життя та вивчення міжнародного досвіду механізмів стимулювання населення до використання спортивно-рекреаційних та рекреаційно-оздоровчих форм туризму.

Оскільки близько 95 % території України – це низовини і височини, на яких немає значних перешкод, практично всю територію України охоплює пішохідний туризм. Кліматичні умови дають змогу розвивати такий вид туризму впродовж всього року. Велика територія України придатна для велосипедних подорожей. Вони надзвичайно популярні у світі, незаперечними перевагами їх є можливість під час подорожі ознайомитись з більшою кількістю об'єктів.

За кількістю відкритих печер різного типу і величин, Україна є одним зі світових лідерів. Поза конкуренцією стосовно комплексу умов до розвитку спелеотуризму у світі, знаходиться Поділля.

Основа різних форм рекреаційно-оздоровчого туризму становлять природні способи активного пересування місцевістю – ходьба, гребля, їзда на велосипеді, ходьба на лижах тощо. Відповідно, залежно від умов і засобів пересування найбільш розповсюдженими є такі форми рекреаційно-оздоровчого ту-

ризму: пішохідний водний, велосипедний, лижний, кінний [4].

Велика кількість організацій, зосереджують свою діяльність на «культурному» туризмі. Це зумовлено частковими змінами національних культур, швидкими темпами урбанізації та збільшенням природних і техногенних катастроф, які можуть призвести до зникнення культурної спадщини. Тому однією з місій культурного туризму, є зближення народів, виховання поваги, взаєморозуміння.

Особлива роль туризму виявляється у формуванні високо рівня моральної солідарності, це створює умови для того, щоб суб'єкт туристичної діяльності задалегідь сформував собі соціальну й культурологічну орієнтацію на позитивний результат подорожі – відпочинок, пізнання й освоєння навколишнього соціокультурного світу – , і прагнув позитивно проявити себе в соціальному й культурному середовищі [9].

Галузь туризму тісно пов'язана зі знанням іноземних мов. Збільшення щорічної кількості подорожуючих, підтверджує використання англійської мови як інтернаціональної. Наразі відомо, що сучасна людина, в силу свого розвитку є допитливою і різнобічною особистістю. За своє життя прагне відвідати якомога більше міст.

Знання англійської мови дозволяє зняти мовний бар'єр та заводити друзів з різних країн світу, відвідувати міжнародні виставки, зустрічі, спортивні заходи. Знання мов збагачують наше життя, а самі туристи перебуваючи у чужій країні, знаючи що можуть запитати дорогу, уточнити місце розташування, порозумітися з місцевими жителями відчують себе набагато впевненіше.

Володіння іноземною мовою є однією з запоруку успіху на життєвому шляху, що дозволяє піднятися на сходинку вище, охопити більш поширений простір спілкування, познайомитися з національними особливостями культури та традиціями народів інших країн. Проникнути у сферу діяльності, де обертається суспільство висококваліфікованих спеціалістів, тим самим збагачувати свої знання і інтелектуальні здібності, роблячи своє життя цікавим та різноманітним [10, 11].

Прозацікавленість держави у туристичному розвитку країни свідчать прийняття наказів «Про день туризму», «Про підтримку розвитку туризму в Україні», «Про заходи що до забезпечення реалізації державної політики у галузі туризму», «Питання державної туристичної адміністрації України» постанов Кабінету міністрів України, законів України «Про курорти», «Про природно-заповідний фонд України», «Про охорону навколишнього середовища», «Про власність», «Про підприємство», «Про підприємства в Україні», « Про спеціальну економічну зону туристсько-рекреаційного типу «Курортополіс Трускавець»»; нормативно-правових актів.

Ст. 51 Земельного кодексу України, що визначає склад земель рекреаційного призначення – до них належать земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів, дитячих туристичних станцій, дитячих та спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділян-

ки, надані для дачного будівництва і спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації [3].

5. Результати досліджень і їх обговорення.

Наукова новизна дослідження полягає у застосуванні оздоровчо-рекреаційних різновидів туристичного відпочинку, як однієї з форм надання туристичних послуг з метою розширення внутрішнього туристичного ринку країни та надання високоякісного відпочину, всебічного розвитку та інших окремих елементів соціального формування суспільства, що сприяє підвищенню рівня здорового способу життя на основі запропонованих наданих форм туристично-оздоровчого туризму.

Так для дитячого туризму бажано підбирати рекреаційно-оздоровчі, фізично-рекреаційні або культурно-освітні подорожі. Молодіжні подорожі краще проводити у вигляді спортивно-оздоровчого та культурно-освітнього туризму. Сімейні види відпочинку доцільно проводити у вигляді рекреаційного та рекреаційно-оздоровчого туризму. Літні люди, люди похилого віку та інваліди обирають оздоровчо-лікувальні та культурно-пізнавальні види відпочинку.

Значну кількість не тільки українських а й іноземних туристів на території України приваблює збільшення кількості рекреаційних територій, розважальних комплексів, різноманітність туристичних об'єктів, культурних та історичних пам'яток, для відновлення фізичних, психічних, інтелектуальних та емоційних сил.

Більшість подорожуючих вважають, що для подорожей краще знати декілька мов, але не всі поділяють цю позицію. Володіючи всього однією мовою, туристи не мають наміру залишатися вдома. Не залежно від того у якій державі опиняється людина, роль знання іноземної мови залишається значущою. Разом з цим передаються особливості культури та прояв поваги до них.

Спортивно-оздоровчий туризм може служити ефективним засобом морального розвитку і фізичного оздоровлення, та самовдосконалення людини. Спортивно-рекреаційний туризм, що є одним з найважливіших факторів відновлення здоров'я, може використовуватися в якості відпочинку та гармонійного розвитку різних верств населення у всіх вікових групах.

На початку 90-х років відсутність державної підтримки негативно відбилась на стані туристичної діяльності і почався її занепад. У багатьох регіонах, туристська громадськість почала шукати вихід із скрутного становища через об'єднання громадських та комерційних інтересів. Це призвело до виходу туристичної галузі з кризи, і спортивно-рекреаційний туризм став визнаним в регіонах, і взагалі в Україні. Можна констатувати перспективу зростання попиту на туристичні послуги завдяки розвиненню інфраструктури туристичних об'єктів відповідно світовим стандартам.

До інших факторів, що впливають на стимуляцію розвитку спортивно-рекреаційного туризму, відносяться несприятливі умови для туристичного підприємства, недосконалість нормативно-правових

правил, умов перетинання кордонів, відсутність інвестицій для розвитку туризму.

Для уявлення про тенденції розвитку спортивно-рекреаційної діяльності, слід зауважити, що згідно з дослідженням Всесвітньої туристичної організації «Туризм до 2030 року», очікується, що число міжнародних туристів, які прибули буде збільшуватися в середньому на 3,3 % на рік в період до 2030 року [1].

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці пропозицій щодо розвитку спортивно-рекреаційної інфраструктури в галузі туристичного ринку послуг.

6. Висновки

1. Спортивно-рекреаційний туризм є одним з пріоритетних напрямків розвитку країни в економічній, національно-культурній, спортивній та екологічній галузі країни.

Розвиток спортивно-рекреаційного туризму сприяє збільшенню туристичного інтересу іноземних громадян на територію країни, що призводить до потужного економічного зростання, підтримки зайнятості населення й певним чином прискорює темпи модернізації туристичної сфери України.

2. Особливостями розвитку спортивно-рекреаційного туризму в Україні на сьогодні переважно є надання цій сфері пріоритетності. Для цього необхідно в першу чергу приділити увагу таким чинникам як: стабілізація політичної ситуації в Україні, достатній рівень інформаційного забезпечення споживача, виключити недоліки розвитку регіональної галузі туризму, сприяти підвищенню професійного рівня кваліфікації персоналу сфери обслуговування та туризму. З метою прискорення темпів розвитку спортивно-рекреаційного туризму, необхідно переглянути економічні, політичні, інформаційні аспекти проблематики туристичної галузі.

3. До дієвих засобів розвитку туризму в Україні можна віднести розширення мережі транспортних коридорів. Впровадження висококваліфікованої, скоординованої системи дій щодо впровадження туристичних технологій на прикладі розвинутих країн, інформаційні електронні довідники готелів, туристичних маршрутів та фірм, вартістю послуг, досконалість нормативно-правових правил, умов перетинання кордонів, збільшення інвестицій для розвитку туризму, покращення умов для туристичного підприємства.

Література

1. Стахів І. Регулювання ринку спортивно-оздоровчих послуг: монографія. Львів: Редакція «УП», 2017. 200 с.
2. Величко В. В. Організація рекреаційних послуг: навч. пос. Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2013. 120 с.
3. Юрескул В. О. Поняття і склад земель рекреаційного призначення за законодавством України // Часопис цивілістики. 2017. № 23. С. 87–92.
4. Грищенко А. К. Спортивний туризм як засіб рекреації // Сталий розвиток України: проблеми і перспективи: зб. мат. за рез. IV наук.-практ. конф. Кам'янець-Подільський: Медобори-2006, 2016. С. 124–127.
5. Масляк П. О. Рекреаційна географія: навч. пос. Київ: Знання, 2008. 343 с.
6. Вертипорох О. О. Впровадження інноваційних технологій у сферу туризму // Основи спортивного туризму в рекреаційній діяльності: зб. наук. пр. Харків: ХДАФК, 2016. С. 67.
7. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія: навч. пос. Київ: Центр навчальної літератури, 2007. 312 с.
8. Грішнова О. А. Туризм і рекреація як чинники людського розвитку // Інформаційні технології в управлінні туристичною та курортно-рекреаційною економікою: II наук. пр. конф. Бердянськ: АУІТ «АРИУ», 2006. С. 39–41.
9. Туризмологія: концептуальні засади теорії туризму: наук.-навч. вид. Київ: КУТЕП, 2008. 825 с.
10. Стопник Д. Г., Торяник І. П. Використання іноземної мови у туристичному бізнесі // Туризм: реалії та перспективи сталого розвитку: мат. міжн. наук.-пр. конф. Київ, 2014. С. 175–176.
11. Lyakh O. Formation of the modern sustainable sector of tourism and recreation in Ukraine // Економічний вісник Донбасу. 2017. № 4. С. 60–73.

*Рекомендовано до публікації д-р екон. наук Дмитрук Б. П.
Дата надходження рукопису 23.04.2019*

Александрович Наталія Олексіївна, викладач, Циклова комісія туризму, готельно-ресторанної справи та соціально-гуманітарних дисциплін, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, вул. Клочківська, 202, м. Харків, Україна, 61045
E-mail: forumnata@gmail.com

Скіндер Наталія Вадимівна, викладач, Циклова комісія туризму, готельно-ресторанної справи та соціально-гуманітарних дисциплін, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, вул. Клочківська, 202, м. Харків, Україна, 61045
E-mail: key4culture@rambler.ru

Огурцова Олена Петрівна, викладач, Циклова комісія туризму, готельно-ресторанної справи та соціально-гуманітарних дисциплін, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, вул. Клочківська, 202, м. Харків, Україна, 61045
E-mail: ohurtsova777@gmail.com

Торянік Ірина Петрівна, викладач, Циклова комісія туризму, готельно-ресторанної справи та соціально-гуманітарних дисциплін, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, вул. Клочківська, 202, м. Харків, Україна, 61045
E-mail: toryanik.ira09@gmail.com

Тетеріна Тетяна Анатоліївна, викладач, Циклова комісія туризму, готельно-ресторанної справи та соціально-гуманітарних дисциплін, Харківський торговельно-економічний коледж Київського національного торговельно-економічного університету, вул. Клочківська, 202, м. Харків, Україна, 61045
E-mail: ekoleleka@gmail.com

УДК 316.42(422)

DOI: 10.15587/2313-8416.2019.168941

ВПЛИВ РІВНЯ ОСВІТИ НАСЕЛЕННЯ НА ІНДЕКС ЛЮДСЬКОГО РОЗВИТКУ

© Т. М. Болотова, О. М. Крюкова, С. К. Василик, Т. Б. Кетова, Є. Г. Левицька, В. Мігрович, В. Грувер

Проаналізовано питання пов'язані з концепцією людського розвитку, розглянута основна ідея концепції людського розвитку, досліджено зв'язки між людським розвитком та показниками економічного зростання. Вивчена методологія розрахунку Індексу людського розвитку (ІЛР) та його складових на прикладі методології ПРООН. Проаналізовано динаміку показників людського розвитку в Україні по даним ПРООН. Особа увага при вивченні обраної теми була приділена показнику рівня грамотності населення країни, складовими якого є середня кількість років, витрачених на навчання та показнику очікуваної тривалості навчання

Ключові слова: людський розвиток, благополуччя населення, термін навчання, тривалість навчання, людський розвиток, доступ до знань

1. Вступ

Одним з головних факторів розвитку держави є благополуччя населення країни. Одним з головних органів, який займається вивченням цієї теми є ПРООН [1]. Ця організація проводить статистичні дослідження одного з вагомих показників людського благополуччя – Індексу людського розвитку (ІЛР). Індекс людського розвитку, це багаторівневий показник розвитку держави, який показує взаємозв'язок різних показників людського розвитку та показників економічного зростання держави. Людський розвиток включає економічне зростання держави, зайнятість та рівень життя людей, нерівності людей і загального людського розвитку. ІЛР це підсумковий показник, який дає змогу оцінювати людський розвиток за трьома площинами: намагання кожної людини прожити довготривале та здорове життя; можливість відкритого доступу до знань та мати гідний рівень життя [2].

2. Літературний огляд

У [1] визначено таке поняття Індексу людського розвитку – інтегральний рейтинговий показник, що характеризує ступінь задоволення потреб людини та рівень забезпечення її прав. ООН щорічно видає звіти з людського розвитку, де порівнюються значення Індексу людського розвитку в окремих країнах. Методику розрахунку ІЛР періодично переглядають, при цьому незмінними є основні складові оцінки розвитку людини: добробут, тривалість життя, освіченість.

Карл Маркс перший застосував поняття «рівень життя». Він пов'язав економічний та політичний рівень життя з матеріальними, соціальними та фізіо-

логічними потребами. Задоволення цих потреб створить позитивну соціальну та психологічну атмосферу в державі [3]. Інший науковець Амартія Сен наголошував на тому, що благополуччя та матеріальні статки мають позитивний вплив на життя людини, але основними факторами вважав одержання прав і свобод, отримання освіти та довге і повноцінне життя здорової, освіченої та задоволеної людини.

Пакистанський економіст М. Хак у 1990 році розробив індекс людського розвитку, який використовується ООН з 1993 року для щорічного звіту про розвиток людського потенціалу.

3. Мета та задачі дослідження

Метою статті є дослідження індексу людського розвитку з точки зору одного з трьох показників – показника Індексу освіти, дослідити місце український вищих навчальних закладів різного рівня акредитації у загальному обсязі рівня грамотності населення країни і сукупної частки учнів та студентів, надати рекомендації щодо шляхів поліпшення та укріплення показників Індексу людського розвитку України у перспективі.

Для досягнення мети були поставлені такі задачі:

1. Проаналізувати показники кількості осіб, що навчались у навчальних закладах за період з 2010 по 2018 роки

2. Дослідити попит, динаміку кількості осіб, що навчались у ВНЗ з різним рівнем акредитації за 2010–2018 роки.

3. Вивчити, як змінилась кількість осіб, що навчались у ВНЗ різних рівнів акредитації за 2010–2018 роки на 10 тисяч чоловік населення.

4. Проаналізувати який вплив рівня освіти громадян країни на індекс людського розвитку країни.